

Manifest UNESCO a IFLA o školních knihovnách

1. Výukové metody a učení pro všechny ve školních knihovnách

Školní knihovny poskytují informace a myšlenky, které jsou základem úspěšného fungování dnešní informační a znalostní společnosti.

Školní knihovny vybavují studenty celoživotními dovednostmi učení a rozvíjejí představivost, která jim umožňuje žít jako zodpovědní občané.

2. Poslání školních knihoven

Školní knihovny nabízejí informační služby, knihy a zdroje, které umožňují všem členům školní komunity stát se kritickými mysliteli a efektivnějšími uživateli informací všech druhů a typů médií.

Školní knihovny se připojují k širší knihovnické a informační síti ve shodě se zásadami Manifestu veřejných knihoven UNESCO. Zaměstnanci knihovny podporují využívání knih i jiných informačních zdrojů a to v rozsahu od fiktivních zdrojů k dokumentovým zdrojům a od tištěných zdrojů k informačním zdrojům v elektronické podobě. Materiály doplňují a obohacují učebnicemi, výukovými materiály a postupy.

Bylo dokázáno, že pokud knihovníci a učitelé spolupracují, studenti dosahují vyšší úrovně gramotnosti, čtení, učení, řešení problémů a technologií informačních a komunikačních dovedností.

Služby školních knihoven musí být poskytovány rovným dílem všem členům školní komunity a to bez ohledu na věk, rasu, pohlaví, náboženské vyznání, národnost, jazyk nebo profesi či společenské postavení. Zvláštní služby a dokumenty musí být poskytovány i těm, kteří nemohou využívat tradiční knihovnické služby a dokumenty. Přístup ke službám a k sbírkám (knihovního fondu) by měl být založen na Deklaraci lidských práv a svobod a neměl by být podřízen žádné formě ideologické, politické či náboženské cenzuře nebo komerčním nátlakům.

3. Podstata, legislativa a cíle

Školní knihovny jsou základem pro jakoukoli dlouze termínovanou strategii gramotnosti, vzdělávání, informační zajištění a ekonomický, sociální a kulturní rozvoj. Jako instituce odpovědné za místní, regionální, státní a/nebo národní pravomoci musí být podporovány zvláštní legislativou a politikou. Musí mít adekvátní a dostatečné zdroje pro školní personál, materiál, technologie a dovednosti a mají být v zásadě bezplatné.

Školní knihovna je základní partner místní, regionální a národní knihovnické a informační sítě. Tam, kde školní knihovna sdílí vybavení a/nebo zdroje s jiným typem knihovny, jako jsou veřejné knihovny, zvláštní cíle školních knihoven musí být potvrzeny a udržovány na úrovni.

4. Cíle školních knihoven

Školní knihovny jsou nedílnou součástí vzdělávacího procesu. Následující body jsou základem pro rozvoj gramotnosti, informační gramotnosti, výukových metod, učení a kultury a jsou základem a středem knihovnických služeb.

- podpora a zvyšování vzdělávacích cílů jako hlavní rys v poslání školy a studijních programů
- rozvoj a podpora dětských návyků a radost ze čtení a z učení a využívání knihoven po jejich celý život
- nabídka příležitostí pro získávání zkušeností s tvorbou a užíváním informací s cílem získat znalosti, porozumění, představivost a užitek

- podpora všech studentů v učení a v získávání praktických dovedností pro zhodnocení a využívání informací bez ohledu na jejich formu, druh či nosič včetně vnímavosti pro komunikaci ve společnosti
- umožnění přístupu k místním, regionálním, národním a globálním zdrojům a příležitostem, které odhalí studujícímu různost myšlenek, zkušeností a názorů
- organizování aktivit, které podpoří kulturní a sociální povědomí a vnímavost
- práce se studenty, učiteli, administrativními pracovníky a rodiči s cílem dosáhnout poslání (cílů) školy
- šíření pojetí, že intelektuální svoboda a přístup k informacím jsou základem účinného a odpovědného občanství a spoluúčasti v demokratickém procesu
- podpora čtení, zdrojů a služeb školní knihovny pro celou školní komunikaci i později

Školní knihovna plně naplňuje tyto funkce rozvojem určité politiky a služeb: výběrem a získáváním zdrojů, poskytováním fyzického a intelektuálního přístupu k příslušným informačním zdrojům, poskytováním instruktážních dovedností a zaměstnáváním odborného personálu.

5. Zaměstnanci

Školní knihovnicí je profesionálně kvalifikovaný zaměstnanec zodpovědný za plánování a řízení školní knihovny podporovaný přiměřeným personálním zajištěním, pracující společně s ostatními členy školní komunity a udržující spojení s veřejnou knihovnou i ostatními.

Úloha školních knihovníků bude odlišena vzhledem k rozpočtu a školní osnově, školní metodě vyučování a vzhledem ke státní a finanční struktuře.

Zásadní existující oblasti znalostí, rozvíjené a zefektivňované školními knihovnickými službami jsou: zdroj, knihovna, informační management a výukové metody. V neustále složitějším "síťovém" světě musí být školní knihovníci kompetentní připravovat a učit různé informační dovednosti učitele i studenty. Z toho důvodu musí pokračovat jejich profesionální výuka a rozvoj.

6. Operativa a řízení

K zabezpečení efektivních a zodpovědných procesů (činností):

- politika služeb školní knihovny musí formulovat a definovat cíle, priority a služby ve vztahu ke školním učebním osnovám
- školní knihovna musí dodržovat profesionální standardy
- služby musí být dostupné všem členům školní veřejnosti a působit v souvislosti s místní veřejností
- musí být podporována spolupráce s učiteli, managementem vyšších ročníků, administrativními pracovníky, rodiči, ostatními knihovnicí a informačními profesionály a veřejností

7. Naplňování obsahu Manifestu

Vlády, prostřednictvím svých ministrů zodpovědných za vzdělávání, jsou podněcovány, aby rozvíjely strategii, politiku a plány realizující principy tohoto Manifestu. Plány by měly zahrnovat rozšíření Manifestu školních programů začátečníků i pokročilých pro knihovnicí i učitele.

Překlad z angl. orig. School Library Manifesto PhDr. Martina Chmátalová a Bc. Petra Zelenková